

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, oppivelvollisuuslakia, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

MTK pitää erittäin ongelmallisena hätäistä lainvalmistelua, jossa oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen opiskelijat erotettaisiin omiksi rahoitukselliseksi kokonaisuudeksi. Uudistus on mittava ja sitä tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena seuraavalla hallituskaudella. MTK ehdottaa, että ainakin rahoitusta koskeva uudistus siirrettäisiin myöhemmäksi.

Ammatillisen koulutuksen reformin jälkeen ammattiopistot ovat juuri sopeuttaneet toimintansa suunnittelemalla ja toteuttamalla koulutusta yhtenä kokonaisuutena. Kun oppivelvolliset ja jatkuvan oppimisen opiskelijat – käytännössä siis nuoret ja aikuiset – erotetaan erillisiin hallinnollisiin yksiköihin, tästä aiheutuu lisää byrokratiaa käytännön opetuksen järjestämisessä. Luonnonvara-alan ammattiopistot sijaitsevat yleensä erillisenä kokonaisuutena johtuen alan oppimisympäristöistä, opetusmaatiloista, -puutarhoista ja -talleista. Opiskelijat saattavat olla samoissa opetusryhmissä harjoittelemassa samoja alan työtehtäviä, kuten pellon muokkausta tai eläinten hoitotöitä. Hallinnon näkökulmasta pitää kuitenkin miettiä, mihin kustannuspaikoille opetuksesta aiheutuvat kulut jaetaan ja miten, mikäli HE toteutuu esitetyssä muodossa.

Lukuisat viestit luonnonvara-alan koulutuksesta vastaavilta johtajilta on yhtenäisiä: opettajat ja johtajat ovat erittäin uupuneita uudistamisen tahtiin. Kalliilta alalta, kuten luonnonvara-ala, puuttuu tällä hetkellä ennakoitavuus. Koko toimiala elää murroksessa, jossa osaamisvaatimuksiin tulee vastata ajanmukaisin laittein ja opetuksin. Toimintaa pitää pystyä kehittämään pitkäjänteisesti, mutta opetuksen pitää pystyä vastaamaan työelämän osaamisvaatimuksiin nopeasti.

Tässä toisen asteen kehittämishankkeessa kustannustietojen keruu perustuu kahteen peräkkäiseen vuoteen. Luonnonvara-alan ammatti- ja erikoisammattitutkintoja järjestetään osaa vain harvoin jopa joka 3-5 vuosi. Näitä ammatillisia osaajia silti tarvitaan, vaikka lukumäärällisesti heitä on vähän. Tällaisia kalliita koulutuksia ovat esimerkiksi seminologin ammatti- ja erikoisammattitutkinnot, maatalouden vesitalouden erikoisammattitutkinto ja teknologiaan ja automaatioon liittyvät alan ammatti- ja erikoisammattitutkinnot.

Hallitus on sitoutunut tietoperustaiseen päätöksentekoon. Silti nyt ollaan tekemässä uudistusta vailla riittävää tietopohjaa. Esimerkiksi nykyisen rahoitusmallin ohjausvaikutuksista ja kustannuseurannasta tarvitaan tarkempaa ja pitkäaikaisempaa seurantatietoa. Lisäksi on selvitettävä paremmin valmistelussa olevien muutosten vaikutuksia jatkuvan oppimisen rahoitukseen. Koulutuksen kehittämisen tulee perustua arviointitietoon.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä - ammatilliset perustutkinnot sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot - muodostavat kokonaisuuden, jota täytyy myös jatkossa kehittää tästä lähtökohdasta. Yli 20-vuotiaiden mahdollisuuksia oman osaamisensa uudistamiseen ja päivittämiseen ei pidä heikentää. Tämä tulee olemaan nyt lausuntokierroksella olevien ammatillista koulutusta koskevien esitysten seurannaisvaikutus. Rahoituksen kohdentamisessa tulee tunnistaa kasvava tarve jatkuvalla oppimiselle.

Hallituksen esityksessä todetaan: ”Rahoituslain perusteella jaettu ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitus olisi jatkossakin yleiskatteellista, kuten muidenkin koulutusmuotojen valtionosuusrahoitus. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät voisivat suunnata saamansa resurssin nykyiseen tapaan parhaaksi katsomallaan tavalla riippumatta siitä, onko rahoituksen perusteena oppivelvollisuuskoulutuksen rahoitus tai jatkuvan oppimisen rahoitus”.

MTK on erityisen huolissaan siitä, että koulutuksen järjestäjiä ohjataan tarjoamaan koulutusta sen mukaan, mikä on taloudellisesti kannattavinta, ei sen mukaan, mikä on työelämän kannalta relevantteinta. Vaarana on myös, että opetus- ja kulttuuriministeriön esitys ei kohtele toimialoja ja oppilaitoksia tasa-arvoisesti. Hallituksen esitysluonnoksessa todettu ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen yleiskatteellisuus on epärealistinen, sillä pienillä tai jatkuvaan oppimiseen erikoistuneilla oppilaitoksilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia tasapainottaa talouttaan, mikäli rahoituspohja äkillisesti jommassakummassa rahoituspotissa putoaa pois.

Susanna Aro
Koulutusjohtaja MTK, Maaseudun edunvanvonta